

Danuta Szczęsna

Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej

Certyfikacja języka polskiego jako obcego w latach 2004–2008 (komunikat)

System certyfikacji języka polskiego jako obcego opiera się na dwóch filarach – jeden to standardy wymagań egzaminacyjnych, opracowane na podstawie wskaźników biegłości zawartych w wytycznych Rady Europy (ESOKJ 2003), drugi zaś stanowią podstawy prawne: znowelizowana *Ustawa o języku polskim* (*Ustawa...* 2003) i w jej następstwie wydane przez Ministra Edukacji Narodowej i Sportu rozporządzenia: o powołaniu Państwowej Komisji Poświadczenia Znajomości Języka Polskiego jako Obcego (*Rozporządzenie...* 2003a) i o egzaminach certyfikatowych (*Rozporządzenie...* 2003b).

Egzaminy są przeprowadzane od 2004 r. i do 1 września 2008 r. odbyło się ich 61 w 19 ośrodkach na trzech kontynentach. Państwowe komisje egzaminacyjne udawały się tam, skąd zgłosiło się co najmniej 10, a od 2006 r.

Tabela 1. Ośrodki egzaminacyjne w latach 2004–2008

Ośrodek egzaminacyjny	Egzaminy	Egzaminowani	Ośrodek egzaminacyjny	Egzaminy	Egzaminowani
Warszawa	14	424	Pekin	1	17
Kraków	11	296	Cieszyn	1	15
Chicago	3	145	Kijów	1	14
Nowy Jork	4	122	Madryt	1	14
Berlin	7	100	Paryż	1	13
Poznań	3	57	Katowice	1	8
Bratysława	3	41	Ateny	1	7
Wrocław	4	39	Łódź	1	7
Tokio	1	28	Lublin	1	7
Lille	2	22	Razem 19	61	1376

– 15 kandydatów. Do egzaminu certyfikатовego z języka polskiego przystąpiło 1376 kandydatów pochodzących z 55 krajów. Certyfikat poświadczający znajomość języka polskiego jako obcego uzyskało 1127 osób (82% wszystkich zdających).

Kandydaci traktują egzamin z języka polskiego niezwykle poważnie, a wymagania stawiane przez twórców standardów egzaminacyjnych mobilizują zdających do solidnych studiów. Egzamin stanowi wyzwanie, ale ci, którzy do niego przystępują, zyskują ogromną, choć niewymierną, satysfakcję. Otrzymują też poddającą się „wymiarowi” informację zwrotną ze wskazaniem stopnia opanowania poszczególnych sprawności. Zawarte są one w załączniku do certyfikatu.

Examination report

Name: x x

Born in: Chicago, USA; on: 01.01.1989

passed an examination in Polish as a Foreign Language

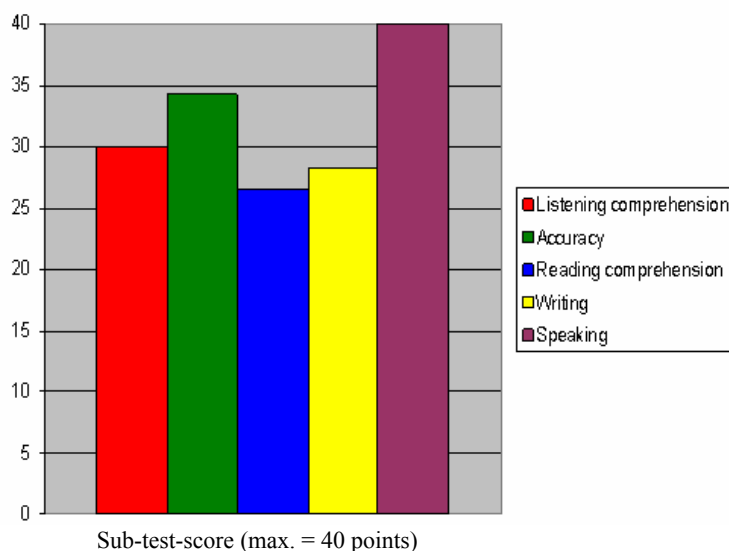
on level: Zaawansowany (aiming at C2 of the Council of Europe's CERF)

receiving grade: Good (B)

and was issued a State Certificate of Proficiency in Polish as a Foreign Language no.: 197/759/08

The candidate scored above the required 60% of marks in each of the five sub-tests demonstrating the following skill profile:

Wykres 1. Przykładowy suplement do certyfikatu

Certyfikat, będący urzędowym dokumentem potwierdzającym znajomość języka uchodzącego na świecie za dość trudny, a dla niektórych nawet egzotyczny, uznawany jest przez coraz więcej podmiotów. Gdy tworzone system certyfikacji, nie było do końca jasne, kto będzie z niego korzystał i równolegle nie pojawiły się przepisy, które jednoznacznie określałyby przydatność urzędowego poświadczania znajomości języka. Po kilku latach funkcjonowania systemu wiele instytucji widzi konieczność wprowadzenia takich regulacji, szczególnie wobec rosnącej mobilności pracowników i osób studiujących. Pracodawcy i władze wielu polskich uczelni stawiają cudzoziemcom konkretne oczekiwania w zakresie znajomości języka polskiego. Nawet jeśli cudzoziemcy odbywają studia w języku angielskim, to uczelnie zachęcają do nauki języka polskiego, stosując m.in. zniżki opłat w wypadku przedłożenia certyfikatu. Do egzaminu przystępują również na stałe zamieszkali za granicą polscy obywatele lub osoby mające inne jeszcze, oprócz polskiego, obywatelstwo (np. Polonia amerykańska). Po wejściu do Unii Europejskiej Polska stała się krajem atrakcyjnym dla wielu nacji. Migracje – podejmowane ze względów ekonomicznych lub politycznych – powodują, że coraz liczniejsze grupy zainteresowane są opanowaniem języka kraju osiedlenia i dokładają starań, by uzyskać dokument potwierdzający nabytą biegłość językową. Pierwszy uchodźca zdawał egzamin z języka polskiego jesienią 2006 r. Na przestrzeni 2 lat na poziomach B1 i B2 było ich już blisko dwudziestu (z Czeczenii, Białorusi i krajów afrykańskich), a do jesiennych egzaminów w roku 2008 zgłosiło się kolejnych ośmiu, w tym również na poziom C2.

Pierwotnie zakładano, że egzaminy będą przeprowadzane głównie w polskich ośrodkach akademickich, prowadzących kursy języka polskiego dla zagranicznych studentów oraz w dużych skupiskach Polonii. Szybko okazało się jednak, że to nie zagraniczni studenci stanowią większość zdających. Sytuacja na rynku pracy skłania młodych ludzi do nauki języka i poddania się egzaminowi. Wielu kandydatów, wyprzedzając decyzje ustawodawców i oczekiwania przyszłych pracodawców, traktuje certyfikat jako dokument, potwierdzający znajomość najważniejszego słowiańskiego języka Unii Europejskiej. Pierwszy egzamin poza granicami Polski przeprowadzono w Berlinie już w sesji jesiennej 2004 r. Niemcy stanowili do niedawna najliczniejszą grupę zdających. Z każdym rokiem rośnie atrakcyjność certyfikatu wśród wschodnich sąsiadów – od roku 2008 wiodącą grupą są Ukraińcy, co ilustruje tab. 2.

Największym zainteresowaniem cieszy się egzamin na poziomie B2, przystępuje do niego ok. 40% wszystkich zdających. Na poziom B1 decyduje się 36%, zaś poziom zaawansowany jest wybierany przez prawie jedną czwartą kandydatów. Kilka osób po uzyskaniu certyfikatu na niższym poziomie przystępowało do egzaminu na poziomie wyższym w następnych sesjach. Niestety, zdarzają się też sytuacje odwrotne, gdy kandydat bez skutku kilka razy próbuje pokonać barierę poziomu B1.

Tabela 2. Kraje, z których do egzaminów do 1.09.2008 przystąpiło ponad 50 osób

Lp.	Obywatelstwo	Zdający
1.	Ukraina	199
2.	Niemcy	189
3.	Polska	182
4.	USA	121
5.	Rosja	63
6.	Francja	60
7.	Japonia	58
8.	Polska/USA	53
9.	Hiszpania	52
10.	Białoruś	51

Tabela 3. Rezultaty egzaminów certyfikacyjnych w latach 2004–2008

Poziomy	Ocena					Razem
	celujący	bardzo dobry	dobry	dost.	niedost.	
B1	36	157	161	43	97	494
B2	19	178	176	64	97	534
C2	16	130	108	39	55	348
Razem	71	465	445	146	249	1376

Na wniosek szkół polonijnych, których uczniowie kończą naukę przed uzyskaniem pełnoletności, obniżono w roku 2006 do 16 lat dolną granicę wieku osób dopuszczanych do egzaminu. O ile w latach 2004–2005 osoby w wieku do lat 20 stanowiły 10% zdających, to od 2006 r. co trzeci kandydat to osoba, która nie ukończyła 20. roku życia.

Zarówno instytucje krajowe, jak i szkoły zagraniczne oczekują od Państwowej Komisji Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego uzupełnienia oferty egzaminacyjnej o brakujące ogniwa, czyli egzaminy na poziomie A1, A2 i C1. Trwają prace przygotowawcze, które pozwolą na rozszerzenie skali.

System certyfikacji języka polskiego stanowi poważny dorobek polskiej glottodydaktyki. Na materiałach egzaminacyjnych szkolą się przyszli nauczyciele języka polskiego jako obcego. Pierwsza praca magisterska, analizująca egzaminy certyfikacyjne z języka polskiego powstała w 2007 r., w następnym roku akademickim obroniono kilka kolejnych. Wnikliwemu oglądowi badaczy poddawane są testy egzaminacyjne, sprawdzające opanowanie poszczególnych sprawności, stanowiąc materiał badawczy do pierwszych, poświęconych tej materii, rozpraw doktorskich. W roku 2008 egzaminy certyfikacyjne z języka polskiego jako obcego poddane zostały audytowi ALTE (Association of Language Testers in Europe).

Mimo że pojawiło się tu sporo cyfr i tabel, należy pamiętać, że system certyfikacji tworzą ludzie, z zaangażowaniem przygotowujący testy i sesje egzaminacyjne, wpisując egzaminy z języka polskiego w szerszy kontekst, któremu standardy wyznaczają uznane w świecie egzaminy certyfikatowe z języków obcych.

Bibliografia

- Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, 2003, Council of Europe, CODN, Warszawa.
- Ustawa z dnia 11 kwietnia 2003 roku o zmianie Ustawy o języku polskim*, „Dziennik Ustaw”, nr 73, poz. 661.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 15 X 2003 r. w sprawie Państwowej Komisji Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego i państwowych komisji egzaminacyjnych*, 2003a, „Dziennik Ustaw”, nr 191, poz. 1870.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 15 X 2003 r. w sprawie egzaminów z języka polskiego jako obcego*, 2003b, „Dziennik Ustaw”, nr 191, poz. 1871.